

На основу члана 89. Уговора о оснивању Енергетске заједнице ("Службени гласник БиХ – Међународни уговори", број 9/06) и чл. 1. и 4. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), на сједници Државне регулаторне комисије за електричну енергију одржаној 14. маја 2020. године, донијет је

ПРАВИЛНИК О ИНТЕГРИТЕТУ И ТРАНСПАРЕНТНОСТИ ВЕЛЕПРОДАЈНОГ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Члан 1.

(Предмет Правилника)

- (1) Овај Правилник успоставља правила за забрану малверзација које утичу на правилно функционисање veleprodajnog тржишта електричне енергије, и уређује надзор veleprodajnog тржишта електричне енергије, који врши Државна регулаторна комисија за електричну енергију (у даљњем тексту: ДЕРК).
- (2) Овај Правилник примјењује се на veleprodajне електроенергетске производе.

Члан 2.

(Дефиниције)

За потребе овог Правилника примјењују се сљедеће дефиниције и скраћенице:

"Уговорне стране" су стране које су приступиле Уговору о оснивању Енергетске заједнице ("Службени гласник БиХ – Међународни уговори", број 9/06).

"Повлашћена информација" је информација прецизне природе која није објављена, а односи се, директно или индиректно, на veleprodaju електричне енергије и која би вјероватно, да се објави, значајно утицала на veleprodajну цијену електричне енергије. Информације се сматрају прецизним ако указују на низ околности које постоје или је разумно очекивати да ће настати, или на догађај који се збио или је разумно очекивати да ће се збити, те су довољно прецизне да омогуће доношење закључака о могућем ефекту тог низа околности или догађаја на veleprodajну цијену електричне енергије.

"Информација" означава:

- a) информацију која се односи на капацитет и коришћење постројења за производњу, складиштење, потрошњу или пренос електричне енергије, укључујући планирану или непланирану нерасположивост тих постројења;
- b) информацију коју треба објавити у складу са прописима Босне и Херцеговине, укључујући Тржишна правила и правилâ за рад мрежâ, и уговорима или добром регулаторном праксом на veleprodajном тржишту електричне енергије, у мјери у којој те информације могу имати значајан ефекат на veleprodajну цијену електричне енергије; и
- c) друге информације које би учесник на тржишту вјероватно користио као дио основа за своју одлуку да спроведе трансакцију која се односи на veleprodaju електричне енергије или да изда налог за трговање електричном енергијом.

“Манипулација тржиштем” значи:

- a) спровођење било какве трансакције или издавање било каквог налога за трговање велепродајним електроенергетским производима, којима се:
 - 1) дају или вјероватно дају лажни или обмањујући сигнали у погледу понуде, потражње или цијене велепродајних електроенергетских производа;
 - 2) уз помоћ једног лица или сарадњом више лица осигурава или покушава осигурати умјетни ниво цијене једног или више велепродајних електроенергетских производа, осим ако лице које је спровело трансакцију или је издало налог за трговање докаже да има легитимне разлоге за то и да је та трансакција или налог за трговање у складу с прихваћеним тржишним праксама на велепродајном тржишту електричне енергије; или
 - 3) користи или покушава користити фиктивно средство или било који други облик преваре или измишљања које даје или вјероватно даје лажне или обмањујуће сигнале у погледу понуде, потражње или цијене велепродајних електроенергетских производа;

или

- b) ширење информација путем медија, укључујући интернет, или било којим другим путем, које дају или вјероватно дају лажне или обмањујуће сигнале у погледу понуде, потражње или цијене велепродајних електроенергетских производа, укључујући ширење гласина и лажних или обмањујућих вијести, ако је лице које их шири знало или је требало знати да су информације биле лажне или обмањујуће.

Ако се информације шире за потребе новинарства или умјетничког изражавања, такво се ширење информација процјењује водећи рачуна о правилима која се односе на слободу штампе и слободу изражавања у другим медијима, осим ако:

- 1) та лица директно или индиректно стекну корист или зараду из ширења дотичних информација; или
- 2) је откривање или ширење извршено с намјером обмањивања тржишта у погледу понуде, потражње или цијене велепродајних електроенергетских производа.

“Покушај манипулисања тржиштем” значи:

- a) спровођење било какве трансакције, издавање било каквог налога за трговање или предузимање било каквих других мјера које се односе на одређени велепродајни електроенергетски производ, с намјером:
 - 1) давања лажних или обмањујућих сигнала у погледу понуде, потражње или цијене велепродајних електроенергетских производа;
 - 2) да се осигура умјетни ниво цијене једног или више велепродајних електроенергетских производа, осим ако лице које је спровело трансакцију или је издало налог за трговање докаже да има легитимне разлоге за то и да је та трансакција или налог за трговање у складу с прихваћеним тржишним праксама на велепродајном тржишту електричне енергије; или

- 3) коришћења фиктивног средства или било којег другог облика преваре или измишљања које даје или вјероватно даје лажне или обмањујуће сигнале у погледу понуде, потражње или цијене veleпродајних електроенергетских производа;

или

- b) ширење информација путем медија, укључујући интернет, или било којим другим путем с намјером давања лажних или обмањујућих сигнала у погледу понуде, потражње или цијене veleпродајних електроенергетских производа.

“Veleпродајни електроенергетски производи” значи сљедећи уговори и изведени финансијски инструменти, независно о томе гдје се и како њима тргује:

- a) уговори о снабдијевању електричном енергијом, ако је испорука у Уговорним странама;
- b) уговори који се односе на пренос електричне енергије у земљама чланицама Енергетске заједнице;
- c) уговори о снабдијевању и дистрибуцији електричне енергије за потребе крајњих купаца нису veleпродајни електроенергетски производи. Међутим, уговори о снабдијевању и дистрибуцији електричне енергије крајњим купцима с капацитетом потрошње изнад 100 ГWx сматрају се veleпродајним електроенергетским производима.

“Капацитет потрошње” значи потрошња крајњег купца електричне енергије при пуној искоришћености производног капацитета тог купца. Обухваћа свеукупну потрошњу тог купца као засебнога привредног субјекта, у мјери у којој се потрошња одвија на тржиштима с међусобно повезаним veleпродајним цијенама. За потребе ове дефиниције не узима се у обзир потрошња у појединачним постројењима с капацитетом потрошње мањим од 100 ГWx годишње, која се налази под контролом једног привредног субјекта, у мјери у којој та постројења не утичу заједно на цијене на veleпродајним тржиштима електричне енергије због тога што се налазе на различитим одговарајућим географским тржиштима.

“Veleпродајно тржиште електричне енергије” је било које тржиште унутар Уговорних страна на којем се тргује veleпродајним електроенергетским производима.

“Учесник на тржишту” је било које лице, укључујући операторе преносних и дистрибутивних система, које спроводи трансакције, укључујући пласман налога за трговање, на једном или више veleпродајних тржишта електричне енергије.

“Лице” је било које физичко или правно лице.

“Матично предузеће” је предузеће или друштво регистровано у Босни и Херцеговини, а које повезује два или више привредних друштава.

“Повезано предузеће” значи предузеће или друштво које је повезано са другим учешћем у основном капиталу или удјелима; путем уговора или путем капитала и путем уговора.

“Дистрибуција електричне енергије” је транспорт електричне енергије дистрибутивним системима ради њене испоруке купцима, али не укључује снабдијевање.

“Осјетљиве информације које се односе за заштиту критичне инфраструктуре” су чињенице о критичној инфраструктури, које би могле, уколико би се откриле, да се

искористе за планирање и дјеловање с циљем да се изазове прекид или уништење критичних инфраструктурних инсталација.

“Критична инфраструктура” значи ресурс, систем или његов дио који се налази у Босни и Херцеговини и који је од кључне важности за одржавање виталних друштвених функција, здравља, безбједности, економске или социјалне добробити људи, а чији би прекид или уништење имао значајан утицај у Босни и Херцеговини као резултат неодржавања тих функција.

“ЕЦРБ” означава Регулаторни одбор Енергетске заједнице.

“Секретаријат” означава Секретаријат Енергетске заједнице.

“ОПС” означава оператора преносног система, односно Независног оператора система у Босни и Херцеговини и Електропренос Босне и Херцеговине, у складу са њиховим надлежностима.

Члан 3.

(Забрана злоупотребе повлашћених информација)

- (1) Лицу које посједује повлашћене информације у вези с одређеним veleпродајним електроенергетским производом забрањено је:
 - a) коришћење тих информација у куповини или продаји или покушају куповине или продаје, за свој рачун или за рачун треће стране, директно или индиректно, veleпродајних електроенергетских производа на које се те информације односе;
 - b) откривање тих информација било којем другом лицу, осим ако се такво откривање извршава током уобичајеног бављења њиховим послом, професијом или дужностима;
 - c) препоручивање или навођење другог лица, на основу повлашћених информација, да купи или прода veleпродајне електроенергетске производе на које се те информације односе.
- (2) Ако је лице које посједује повлашћене информације у вези с одређеним veleпродајним електроенергетским производом правно лице, забране из става (1) овог члана примјењују се и на физичка лица у тим правним лицима која учествују у доношењу одлуке да се трансакција изврши за рачун дотичног правног лица.

Члан 4.

(Обим забрана)

Забрана из члана 3. овог Правилника односи се на сљедећа лица која посједују повлашћене информације у вези с одређеним veleпродајним електроенергетским производом:

- a) чланове управних, управљачких или надзорних тијела одређеног предузећа;
- b) лица с удјелима у капиталу одређеног предузећа;
- c) лица која имају приступ информацијама у оквиру свог посла, професије или дужности;
- d) лица која су те информације стекла кривичним дјелом;
- e) лица која знају или би требала знати да су то повлашћене информације.

Члан 5.
(Изузеће за ОПС)

Одредбе члана 3. став (1) тач. а) и ц) овог Правилника не примјењују се на ОПС при куповини електричне енергије ради обезбјеђивања сигурног и поузданог рада система у складу с њиховим обавезама које се односе на обезбјеђивање доступности помоћних и системских услуга.

Члан 6.
(Остала изузећа)

Одредбе члана 3. овог Правилника се не примјењују на:

- а) трансакције спроведене при испуњавању доспјеле обавезе куповања или продавања veleпродајних електроенергетских производа, ако та обавеза произлази из споразума који је склопљен или налога за трговање који је пласиран прије него што је дотично лице дошло у посјед повлашћених информација;
- б) трансакције које су спровели произвођачи електричне енергије, чија је једина сврха покрити тренутни физички губитак који је последица непланираних престанака рада, када без тога учесник на тржишту не би био у стању испунити постојеће уговорне обавезе или ако се те мјере предузимају у договору са ОПС-ом ради обезбјеђивања сигурног и поузданог рада система. Информације у вези са овим трансакцијама пријављују се ДЕРК-у. Ова обавеза постоји независно од обавеза из члана 8. овог Правилника;
- в) учеснике на тржишту који дјелују на основу националних прописа за ванредно стање, ако су национална тијела интервенисала ради осигуравања снабдијевања електричном енергијом те су тржишни механизми суспендовани у одређеној Уговорној страни или њеним дијеловима. У том случају тијело које је надлежно за планирање за ванредне ситуације осигурава објављивање у складу с чланом 8. овог Правилника.

Члан 7.
(Ширење информација у медијске или умјетничке сврхе)

Ако се информације шире за потребе новинарства или умјетничког изражавања, такво се ширење информација процјењује водећи рачуна о правилима која се односе на слободу штампе и слободу изражавања у другим медијима, осим ако:

- а) та лица директно или индиректно стекну корист или зараду из ширења дотичних информација; или
- б) је откривање или ширење извршено с намјером обмањивања тржишта у погледу понуде, потражње или цијене veleпродајних електроенергетских производа.

Члан 8.
(Обавеза објављивања повлашћених информација)

- (1) Учесници на тржишту дјелотворно и правовремено објављују повлашћене информације које посједују у односу на предузеће или постројења у власништву или под контролом дотичног учесника на тржишту, његовог матичног предузећа

или повезаног предузећа или за чија су оперативна питања тај учесник на тржишту или то предузеће одговорни, било у цијелости или дјелимично.

- (2) Објављивање информација из става (1) овог члана укључује информације које се односе на капацитет и коришћење постројења за производњу, складиштење, потрошњу или пренос електричне енергије, укључујући планирану или неплатирану нерасположивост тих постројења.
- (3) Учесник на тржишту може изузетно и под властитом одговорношћу одгодити објављивање повлашћених информација како не би угрозио своје легитимне интересе, под условом да тиме не доводи јавност у заблуду, да је у стању осигурати повјерљивост тих информација, те да не доноси одлуке у вези с трговањем veleпродајним електроенергетским производима на основу тих информација.
- (4) Уколико учесник на тржишту одгоди објављивање повлашћених информација у складу са ставом (3) овог члана, у обавези је, без одгађања, доставити те информације, заједно с разлозима кашњења објављивања, релевантном националном регулаторном тијелу.
- (5) Ако учесник на тржишту или његов запосленик или заступник открије повлашћене информације у вези с одређеним veleпродајним електроенергетским производом током уобичајеног бављења својим послом, професијом или дужностима, како је наведено у члану 3. ставу (1) тачки б) овог Правилника, тај учесник на тржишту или лице осигурава истовремено, потпуно и дјелотворно објављивање тих информација.
- (6) Ако се повлашћене информације ненамјерно открију, учесник на тржишту осигурава потпуно и дјелотворно објављивање информација одмах након ненамјерног објављивања, осим ако лице које прима информације има обавезу чувања повјерљивости на основу закона, другог прописа, статута или уговора.
- (7) Објављивање повлашћених информација, укључујући објављивање у збирном облику, мора бити истовремено, потпуно и дјелотворно.
- (8) Ако је ОПС ослобођен од обавезе објављивања одређених података, он је ослобођен и од обавезе из става (1) овог члана у односу на те податке.
- (9) Ставови (1) и (2) овог члана не доводе у питање обавезе учесника на тржишту на основу других прописа у Босни и Херцеговини, посебно у погледу одређивања времена и начина објављивања информација.
- (10) Учесници на тржишту могу да одгоде објављивање осјетљивих информација у вези са заштитом критичне инфраструктуре и процјени потребе побољшања њене заштите, ако су оне повјерљиве у њиховој земљи у складу са националним законодавством.
- (11) Ставови (1) и (2) не доводе у питање право учесника на тржишту да одгоди откривање осјетљивих информација у вези са заштитом критичне инфраструктуре и процјени потребе побољшања њене заштите, ако су оне повјерљиве у њиховој земљи у складу са националним законодавством.

Члан 9.

(Забрана манипулације тржиштем)

Забрањује се манипулација на veleпродајном тржишту електричне енергије или њен покушај.

Члан 10.
(Надзор тржишта)

- (1) ДЕРК надзире активности трговања на veleпродајном тржишту електричне енергије у БиХ како би идентификовао трговање које се темељи на повлашћеним информацијама и манипулацији тржиштем, те о томе обавијестио надлежне органе у циљу њиховог спречавања.
- (2) При извршавању надзора veleпродајног тржишта електричне енергије из става (1) овог члана, ДЕРК сарађује са ЕЦРБ-ом.

Члан 11.
(Регистрација учесника на тржишту)

- (1) Учесници на тржишту који путем налога за трговину спроводе или намјеравају спроводити трансакције на veleпродајном тржишту електричне енергије Босне и Херцеговине региструју се код ДЕРК-а.
- (2) Приликом регистрације примјењује се регистрациони образац који је утврдио ЕЦРБ, а који је усклађен са обрасцем Агенције за сарадњу енергетских регулатора. Овај регистрациони образац ће бити доступан на званичној интернет презентацији ДЕРК-а.
- (3) Регистрација учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије не доводи у питање обавезе поштовања важећих правила трговања и балансирања.
- (4) ДЕРК ће у року од мјесец дана након што ЕЦРБ утврди регистрациони образац, успоставити регистар учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини и одржавати га ажурним.
- (5) У регистру се сваком учеснику на тржишту додјељује јединствени идентификатор, који садржи довољно информација за препознавање учесника на тржишту, укључујући податке дефинисане обрасцем из става (2) овог члана.
- (6) ДЕРК просљеђује информације из свог регистра ЕЦРБ-у у циљу успостављања централног регистра учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије.
- (7) Учесници на тржишту из става (1) овог члана ДЕРК-у достављају попуњен регистрациони образац из става (2) овог члана, прије спровођења трансакција veleпродајним електроенергетским производом.
- (8) Учесници на тржишту из става (1) овог члана без одгађања саопштавају ДЕРК-у евентуалне измјене до којих је дошло у погледу информација достављених у регистрационом обрасцу.

Члан 12.
(Заштита података)

Овим Правилником се не доводе у питање обавезе ДЕРК-а у заштити комерцијално осјетљивих података у складу са важећима прописима Босне и Херцеговине.

Члан 13.
(Оперативна поузданост)

- (1) ДЕРК осигурава повјерљивост, интегритет и заштиту информација које прима у складу с чланом 8. став (4) овог Правилника.

- (2) ДЕРК предузима све потребне мјере како би се спријечила свака злоупотреба и неовлашћен приступ информацијама које су код њега похрањене.
- (3) Сходно члану 17. овог Правилника, ДЕРК може објавити дијелове информација које посједује, под условом да не открије пословно осјетљиве информације о појединачним учесницима на тржишту, појединачним трансакцијама или појединачним тржиштима, те да се не може извести закључак о њима.
- (4) Информације се објављују или стављају на располагање у интересу унапређења транспарентности велепродајног тржишта електричне енергије, под условом да не постоји вјероватноћа нарушавања конкуренције.

Члан 14.

(Спроведба забрана злоупотребе тржишта)

- (1) У циљу стварања и одржавања конкурентних тржишта, и превенција противконкурентног понашања, ДЕРК у обављању надзора велепродајног тржишта, од учесника на тржишту може захтијевати потребне податке и информације.
- (2) ДЕРК обавјештењем надлежних органа иницира примјену забрана које су наведене у чл. 3. и 9. овог Правилника.

Члан 15.

(Обавезе лица која договарају трансакције у оквиру своје струке)

- (1) Лица која управљају организованим тржиштем или системом за упаривање трансакција, као и свако друго лице које у оквиру својих послова приређује трансакције велепродајним електроенергетским производима, а која основано сумњају да би одређена трансакција могла представљати кршење чл. 3. или 9. овог Правилника, о томе без одгађања обавјештавају ДЕРК.
- (2) Лица из става (1) овог члана успостављају и одржавају дјелотворне механизме и поступке како би препознала кршења чл. 3. или 9. овог Правилника.
- (3) ДЕРК врши надзор ефикасности и примјене успостављених механизма из става (2) овог члана.

Члан 16.

(Сарадња у Босни и Херцеговини и на нивоу Енергетске заједнице)

- (1) ДЕРК извршава своје функције дефинисане овим Правилником уз уважавање препорука ЕЦРБ-а и сарађује са регулаторним тијелима Уговорних страна непосредно или путем ЕЦРБ-а.
- (2) ДЕРК сарађује са Конкурenciјским савјетом Босне и Херцеговине у циљу дјелотворне и ефикасне истраге и спроведбе овог Правилника како би се допринијело досљедном и јединственом приступу истрази, судском поступку и спроведби овог Правилника и одговарајућег финансијског права и права у подручју конкуренције.
- (3) ДЕРК без одгађања обавјештава ЕЦРБ и Секретаријат у случају сумње да се у Босни и Херцеговини или у другој Уговорној страни извршавају или су извршена дјела која утичу на правилно функционисање велепродајног тржиште електричне енергије.

- (4) Ако ДЕРК сумња да се дјела која утичу на veleпродајно тржиште електричне енергије или цијене veleпродајних електроенергетских производа у БиХ извршавају у другој Уговорној страни, ДЕРК може затражити да ЕЦРБ и Секретаријат осигурају правилно функционисање veleпродајног тржишта електричне енергије у тој Уговорној страни.
- (5) У случају сумње да се на veleпродајном тржишту електричне енергије извршавају или су извршена дјела која представљају кршење права у подручју конкуренције, ДЕРК обавјештава Конкурентијски савјет Босне и Херцеговине, Секретаријат и ЕЦРБ.
- (6) ДЕРК, у складу са објављеним процедурама договореним на нивоу ЕЦРБ-а, предузима потребне мјере како би на захтјев ЕЦРБ-а доставио све тражене информације или покренуо истрагу ради сумње о кршењу и предузео све радње које су у његовој надлежности у циљу исправљања евентуално утврђеног кршења. Ако ДЕРК није у могућности да одмах достави тражене информације, о разлозима без одгајања обавјештава ЕЦРБ.
- (7) ДЕРК може одбити захтјев ЕЦРБ-а, ако:
 - a) би испуњење захтјева неповољно утицало на сувереност или безбједност Босне и Херцеговине;
 - b) је већ покренут судски поступак у вези с истим дјелима и против истих лица пред надлежним судом у Босни и Херцеговини; или
 - c) је тим лицима већ изречена правоснажна судска одлука за иста дјела у Босни и Херцеговини.
- (8) У случају одбијања захтјева из става (7) овог члана, ДЕРК на одговарајући начин обавјештава ЕЦРБ и пружа што детаљније информације о том поступку или судској одлуци.
- (9) ДЕРК учествује у раду истражне групе коју, по потреби, успостави ЕЦРБ ради истрага о евентуалним кршењима која имају прекогранични карактер.
- (10) ДЕРК најмање једном годишње доставља извјештај Секретаријату о својим активностима из домена овог Правилника, те га ставља на располагање јавности.

Члан 17.

(Чување професионалне тајне)

- (1) Све повјерљиве информације које су примљене, размјењене или просљеђене у складу с овим Правилником подлијежу условима чувања професионалне тајне.
- (2) Повјерљиве информације не смију се открити ниједном другом лицу или тијелу, осим у сажетом или збирном облику, тако да није могуће препознати појединачног учесника на тржишту или мјесто трговања, осим у случају обухваћеном кривичним законодавством и другим прописима БиХ.
- (3) Не доводећи у питање случајеве из става (2) овог члана, ДЕРК може користити повјерљиве информације искључиво ради извршавања својих дужности. Други субјекти, тијела или лица могу користити те информације у сврху за коју су им оне достављене или у контексту управних или судских поступака који се изричито односе на извршавање тих дужности. Тијело које прима информације може их користити у другу сврху под условом да на то пристану лица која саопштавају информације.

- (4) ДЕРК може размјењивати или просљеђивати повјерљиве информације у складу са прописима у БиХ, ако те информације није примио од друге Уговорне стране, од ЕЦРБ-а или Секретаријата.
- (5) Обавези чувања професионалне тајне подлијежу лица која раде или су радила у ДЕРК-у, као и ревизори и стручњаци којима је ДЕРК давао упутства и који примају повјерљиве информације од ДЕРК-а у складу са одредбама овог Правилника.

Члан 18.
(Усклађивање)

Овим Правилником преузимају се одредбе Уредбе (ЕУ) бр. 1227/2011 Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2011. о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта енергије, прилагођене правном оквиру Енергетске заједнице Одлуком Министарског савјета Енергетске заједнице број Д/2018/10/МЦ–ЕнЦ од 29. новембра 2018. године у области електричне енергије.

Члан 19.
(Завршне одредбе)

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику БиХ” од када се и примјењује, изузев одредаба чл. 8. и 15. чија примјена почиње три мјесеца по утврђивању регистрационих образаца из члана 11. став 2. овог Правилника, а биће објављен и у службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Број: 04-02-2-118-26/20

14. мај 2020. године

Тузла

Предсједавајући Комисије

Суад Зелковић